

Meridianul, joi, 25 iulie 2024

Portret: Ernest Hemingway 125 de ani de la naștere

Pe 21 iulie 1899, într-o suburbie din Chicago, se naștea unul dintre cei mai apreciați scriitori americani din istorie, Ernest Hemingway.

La împlinirea a 125 de ani de la naștere vă propun un portret al autorului care a exercitat o puternică influență asupra ficțiunii americane și britanice a secolului XX, distins cu Premiile Pulitzer (1953) și Nobel pentru Literatură (1954).

Hemingway a trăit o viață plină de aventuri și încercări, viață pe care a oferit-o cu o nelimitată generozitate posterității prin opera sa în care relatează experiența sentimentelor depline ce pot fi transformate în bucurie, putere și frumusețe și chiar într-o infimă clipă a eternității.

Și-a petrecut mai bine de treizeci de ani în lumina reflectoarelor, ca cea mai mare celebritate literară a Americii. A scris despre sine și experiențele lui mai mult decât oricare alt autor. Reprezentant al „generației pierdute”, Hemingway și-a asumat riscul enorm de a crea un nou stil al prozei contemporane americane și a reușit, proiectând imaginea individului american pe un fundal străin și creând o imagine realistă a Americii. Opera sa, marcată de o proză concisă și un stil minimalist, a explorat o gamă largă de teme, de la război și aventură la dragoste și pierdere.

Cu o viață extrem de tumultuoasă plină de război, iubiri, scrieri, călătorii și boli, Hemingway a reușit să lase o amprentă durabilă în istoria literaturii ce nu poate fi uitată. A participat la ambele conflagrații mondiale și în Războiul civil din Spania, a supraviețuit la patru accidente de mașină și două prăbușiri cu avionul, a fost căsătorit de patru ori.

A fost educat în școlile publice și a prins gustul pentru scris în liceu, unde a fost activ și remarcabil, însușindu-și stilul literar care a devenit amprentă personală în timp ce lucra ca reporter începător la publicația Kansas City Star.

Dar părțile copilăriei sale care au contat cel mai mult au fost verile petrecute cu familia pe lacul Walloon din Michigan. Aici a început să capete foarte repede deprinderi care, odată cu maturitatea, l-au făcut să devină în deplină sintonie cu vremurile, un erou a la Clark Gable, îndeplinind tot felul de munci mărunte, umblând desculț sub cerul liber, înotând gol noaptea în lac, dormind sub cerul liber și ducând o viață aproape sălbatică.

Stoicismul, care a fost una dintre caracteristicile vieții sale încă din copilărie, și care, cu trecerea timpului, devenea un soi de ipohondrie, stătea la baza codului său de onoare, conform căruia forța trebuie să fie mereu însoțită de curaj și de generozitate, chiar dacă dreptatea nu iese întotdeauna învingătoare.

Codul său de onoare, valabil într-un univers dominat de moarte, unde marea divinitate la care trebuia să te rogi era neantul, s-a constituit pe meleagurile locuite de indieni, unde-l însoțea pe tatăl său, obstetrician naturist, și unde asista la scene eroice de stoicism, arareori răsplătite cu un sfârșit fericit. Nici propria lui poveste nu a fost răsplătită cu un sfârșit fericit, în ciuda Premiului Nobel, a onorurilor și a celebrității, a devoțiunii necondiționate a sutelor de prieteni.

Educația puritană primită de la familie, atmosfera aspră și austeră au avut o mare pondere în formarea sa și au fost cauza multor traume. În copilărie, s-a revoltat împotriva excentricei sale mame care l-a îmbrăcat în față, l-a pus să studieze violoncelul, iar în adolescență l-a alungat din casă ca și cum n-ar fi fost bun de nimic; poate că de la acel violoncel greu de suportat provenea pasiunea sa pentru lectură, de la acele învinuiri de inutilitate s-a născut orgoliul care l-a dus până la Premiul Nobel.

Tatăl, pe care îl idolatrizase de mic, a creat în el primele suspiciuni față de ceea ce i se părea a fi o excesivă condescendență față de mamă, iar bănuielile că tatăl său a fost laș au fost confirmate parcă de sinuciderea care i s-a părut de neiertat, fără a-și putea închipui că aceasta avea să fie cea mai mare influență exercitată asupra lui, egalată doar de influența care

a făcut din el un practicant al sporturilor în aer liber, vânătoarea și pescuitul. La absolvirea liceului, nerăbdător pentru un mediu mai puțin protejat, nu a mers la facultate, ci aplecat către Kansas City. Un an mai târziu se înrolează ca voluntar în formațiile auxiliare ale Crucii Roșii Americane și este repartizat într-o unitate de ambulanțe care acționa pe frontul din Italia. A fost rănit de explozia unui obuz, iar după încheierea războiului a fost decorat de către autoritățile italiene. Experiența de acolo va sta la baza romanului *Adio arme*. În perioada dintre cele două războaie, Hemingway a experimentat prima emoție de faimă literară. S-a stabilit la Paris, alăturându-se unui grup de expatriați din care făceau parte Ezra Pound, F. Scott Fitzgerald și Gertude Stein. Aici a publicat primele sale povestiri și romane, care i-au adus recunoaștere critică și populară.

În 1924 a publicat *Fiesta*, un roman năucitor, vibrant, în mare parte autobiografic. Romanul și volumul de povestiri care i-au urmat l-au aruncat pe Hemingway pe culmile celebrității literare, o poziție pe care a savurat-o și pe care a cultivat-o toată viața.

Faima și banii i-au permis lui Hemingway să caute noi experiențe violente oricând i se ivea ocazia. A participat la coride, a fost în safari, în Africa, și a fost corespondent de război în Războiul Civil din Spania, transformând fiecare episod într-o nouă poveste, roman sau pasaj autobiografic.

De-a lungul anilor 1930 -1940, a continuat să scrie prolific, producând opere semnificative precum *Adio arme*, *Pentru cine bat clopotele*, *Bătânul și marea*. Aceste romane și povestiri au consolidat reputația sa de scriitor de excepție, apreciat pentru stilul său clar, concis și pentru exploatarea profundă a condiției umane. Izvorâtă în cea mai mare parte din bogata sa experiență de viață, opera lui Hemingway relatează, așa cum singur spunea, cele mai simple lucruri în cel mai simplu mod. Dar această relatare este energică, dură chiar, făcută cu o mare economie de mijloace stilistice și susținută de dialoguri care reliefează esența caracterului și comportamentului personajelor.

Mai toate cărțile sale tratează lupta dintre bine și rău, unde răul este reprezentat de ticăloșie și de minciună, iar binele de loialitate și curaj: o luptă ca o nesfârșită vânătoare, unde până la urmă vânătorul e răpus întotdeauna de animalul hăituit. Personajele lui Hemingway întruchiează în mod clar propriile sale valori și viziune asupra vieții.

Când a izbucnit cel de-al Doilea război Mondial, a ignorat vârsta înaintată pe care o avea la acea vreme și a plecat la vânătoare de submarine nemțești pe coasta Cubei. În anul 1944 a participat la eliberarea Parisului și, deși era jurnalist, i-a impresionat pe soldații profesioniști nu numai ca om curajos în luptă, ci și ca un adevărat expert în probleme militare, activități de gherilă și colectare de informații.

În anii de după război, faima literară a lui Hemingway a scăzut, dar a rămas oricum o celebritate. În adâncul sufletului, Hemingway era destul de mândru pentru că nu primise Premiul Nobel pentru Literatură. Nu ne putem imagina bucuria lui când, în 1954, romanul *Bătrânul și marea* i-a adus nu numai acest premiu, dar a smuls chiar și un Pulitzer.

Din nefericire, chiar și această revenire târzie nu a reușit să-l vindece de singura afecțiune care îl va măcina toată viața de adult: depresia. În timpul ultimilor zece ani de viață, starea lui de spirit, de regulă mai întunecată, s-a accentuat și mai mult din cauza unor probleme de sănătate.

A supraviețuit celor două prăbușiri de avion, ajungând de fiecare dată la spital cu răni grave. A suferit arsuri serioase în urma unui incendiu izbucnit accidental în pădure, a dezvoltat probleme de tensiune și cu ficatul, acestea fiind legate de problemele lui cu alcoolul, și a suferit tratamente cu electroșocuri în urma cărora i sa șters o parte din memorie.

Toate accidentele, fracturile și leziunile craniene, rănilor primite în război și pe mare, bolile specifice continentului african, arată, nu o dată, cât de greu de crezut este ca un singur om să poată suporta un martiraj atât de cumplit. Dus într-o

clinică psihiatrică nu a vrut să accepte că între timp a îmbătrânit și că, bietul lui trup a ajuns la un grad de uzură iremediabilă.

A trecut prin glorie în tăcere, răbdător, cu ochii tot mai mirați de trădările oribile pe care i le servea una după alta trupul său, cu fața acoperită de umbre de disperare fără nume, cu gesturile domoale ale celui care a aflat inutilitatea grabei, cu rezistența fizică a celui care a încercat fragilitatea psihologică.

Boala îl făcuse slab și temător; dar nu acesta este Hemingway pe care vrem să-l ținem minte. Celor care l-au iubit, celor care au îndrăgit cărțile lui le oferim imaginea unui Hemingway mereu puternic și protector, gata să-i ajute pe cei slabi, și să-i trateze de la egal pe cei puternici, care-și împărțea toți banii până rămânea cu buzunarul gol, care știa să suporte durerea fizică și durerea morală cu o răbdare ineputabilă, pe care o pierdea însă, ajungând până la cruzime, numai când prietenii îi dezamăgeau.

Fragilitatea care se ascundea sub învelișul de cutezanță sărea numaidecât în ochii celui care-și da osteneala să-l privească, și excesele sale, ambiguitățile, declarațiile presărate cu urâsc și iubesc, comportamentul său schimbător, străbătut de nori neprevăzuți și imprevizibili, excludeau din relațiile cu el monotonia și certitudinea.

O realitate alcătuită din contradicții și din genialitate, din drăgălășenii și din aversiuni, din disperări și din iubire, din anxietăți existențiale, tinzând mereu spre exces și niciodată frânate de prudență, care au dus la ultima prudență iremediabilă: acel foc de armă care i-a sfârșit țeasta. La 2 iulie 1961, Hemingway s-a sinucis, în locuința sa din Ketchum Idaho, cu două gloanțe, cu arma sa preferată. Astfel s-a încheiat viața unui personaj-erou care a fost modelul și totodată imitația propriilor sale povești. La ani distanță, fratele și sora scriitorului, aveau să sfârșească exact în același fel, alegând să se sinucidă, la fel ca tatăl, fratele și bunicul lor.

În final s-a dovedit că singurul lucru care l-a putut omorî pe Hemingway a fost chiar el însuși. A luat cu sine taina ultimului său gând, ce s-a stins când cartușele i-au împoșcat creierul pe tavan. Era creierul unui mare scriitor, arțăgos cu potențaii, neîncrezător cu adulatorii, delicat cu cei care aveau nevoie de el, generos cu toată lumea. Din acel moment amintirea lui Hemingway a fost încredințată cărților pe care le-a scris și memoriei celor care l-au iubit. Astfel Hemingway, cufundat în singurătate cu mările și pădurile sale, cu avioanele și vapoarele, cu plantele tropicale și fructele exotice, cu haitele de câini și de pisici, cu nesuferita sa dragoste pentru sporturile violente, cu dorința aventurilor războinice de mercenar, cu nelimitata sa cunoaștere a sufletului feminin, cu mânia pe care i-o provoca ipocrizia, cu aristocratica lui alegere a prietenilor, a străbătut scena literară a lumii întregi, ca cel mai mare scriitor al timpului său. În afara timpului, proza lui strălucitoare și de neimitat, dialogurile sale care cad ca stropii de perle cu greutatea unui adevăr limpede și de neconfundat, inovațiile sale de stil și de conținut, modul său de a povesti cu o aderență la realitate, vor rămâne ca niște nestemate; puține nestemate pentru o viață scurtă, scânteind de o prospețime cu atât mai prețioasă pentru că era cucerită prin meditație, frământarea gândului, dar mai ales prin severitatea cu care curăța de orice imprecizie expresia finală a lumii sale fantastice.

Bibliotecar, Luciana Macovei

Biblioteca Județeană

„Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Bibliografie:

Fernanda Pivano – Hemingway. București: Editura Univers, 1988.

Radu Lupan – Hemingway, Scriitorul. București: Editura pentru literatură universală, 1966.

Rovit Earl – Ernest Hemingway. New York: Twayne Publishers, 1963.

Schnakenberg Robert – Viața secretă a marilor scriitori. București: Art, 2017.